

" ...

II. İtirazın Gerekçesi:

Danıştay 8. Dairesinin 25/3/1987 günlü, 1986/402 sayılı karar şöyledir:

".... 442 sayılı Köy Yasasının 286 sayılı Yasa ile değişik 33. maddesi Anayasaya uygunluk yönünden incelendi:

1 - 442 sayılı Köy Yasasının 33. maddesi uyarınca, yasada belirtilen suçları işleyen muhtarların görevine Vali veya Kaymakam tarafından doğrudan son verilebilirken 334 sayılı Anayasanın 116. maddesinin 3. fıkrası ile yerel yönetimlerin seçilmiş organlarının organlık niteliğini kazanma ve kaybetmeleri konusundaki denetimin yargı yolu ile olacağı kuralının getirilmesi üzerine, sözü edilen 33. madde, 286 sayılı yasa ile değiştirilerek maddenin a fıkrasında 8 bent halinde sayılan durumlarda ve bu arada dosya ile ilgili 3. bentte ağır hapis cezasını gerektiren bir suçtan dolayı hüküm giyen muhtarların görevlerine son verme yetkisi Vali ve Kaymakamlardan alınarak İdare Kurullarına bırakılmıştır.

Gerçekten de, 5442 sayılı İl idaresi Yasasının 60. maddesinde, İdare Kurullarının yargı yetkileri de olduğu belirtildiğinden, muhtarların görevlerine son verilmesi yetkisini 286 sayılı Yasa ile Vali Kaymakamlardan alınarak il ve ilçe idare kurullarının yetkisine bırakılması ile, seçilmiş organların organlık niteliğini kaybetmeleri konusunda denetimin yargı yolu ile olacağı amacına ulaşmak istendiği anlaşılmaktadır.

2 - Öte yandan 2709 sayılı Anayasanın 127. maddesi 3. fıkrasında yerel yönetimlerin seçilmiş organlarının organlık niteliğini kazanmalarına ilişkin itirazların çözümü ve kaybetmeleri konusundaki denetimin yargı yolu ile olacağı belirtilmiştir.

442 sayılı Yasanın değişik 33. maddesinin Anayasaya uygunluk sorununun çözümlenebilmesi için, Anayasanın bu buyruğunun yakından incelenmesi gerekir. Söz konusu Anayasa maddesinde;

a) Yerel yönetimlerin seçilmiş organlarının organlık niteliğini kazanmalarına ilişkin itirazların çözümünün yargı yolu ile olacağı,

b) Keza yerel yönetimlerin seçilmiş organlarının organlık niteliğini kaybetmeleri konusundaki denetimin de yargı ile olacağı düzenlenmektedir.

Yerel yönetimlerin seçilmiş organlarının organlık niteliğini kazanmalarına ilişkin itirazlar seçim kurullarınca ve son aşamada Yüksek Seçim Kurulunca çözümlenmekte ve konumuzun dışında kalmaktadır.

Yerel yönetimlerin seçilmiş organlarının organlık niteliğini kaybetmeleri konusundaki denetimin niteliğine gelince, herşeyden önce bu denetimin; Anayasanın, idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolunun açık olduğunu belirten 125. maddesindeki genel yargı denetimi ile aynı nitelikte bulunup bulunmadığı, başka deyişle Anayasanın 127. maddesinde belirtilen yargı denetiminin de 125. maddede belirtilen idari yargı denetimi kapsamı içinde mi yoksa ondan ayrı bir denetim biçimi mi olduğu araştırılmalıdır.

Esas sayısı : 1987/4

Karar sayısı : 1987/20

Anayasanın 127. maddesinde belirtilen yerel yönetimlerin seçilmiş organlarının, organlık niteliğini kaybetmeleri konusundaki yargı denetiminin, 125. maddesinde genel ve geniş anlamda belirtilen yargı denetiminden ayrı bir anlamı ve niteliğinin olması gerekir. Çünkü, Anayasanın bir maddesinde yer alan temel bir kuralın başka maddelerde de aynı anlam ve nitelikte yineleneyeceği düşünülemez. Her iki maddenin yazılış biçimindeki ayrılık da bu görüşü doğrular niteliktedir.

Anayasanın 125. maddesinde idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolunun açık olduğu belirtilmiştir. Burada, idarenin kesin ve yürütülmesi gerekli bir işlemine karşı ilgililere açık olan dava yoluna başvurulması üzerine işlemeye başlayan bir yargı denetimi söz konusudur. Oysa 127. maddede böyle bir denetim yani önce idarece yapılmış kesin bir işlem ve sonra ilgililerin yargı yerine başvurmaları gibi koşullar yer almayıp yargı yoluyla doğrudan yapılan bir denetim düzenlenmektedir. Bunun da ancak, kesin ve yürütülmesi gerekli bir işlemin idarece önerilmek ve yargı yerince karar verilmek yolu ile oluşturulması halinde söz konusu olabileceğine kuşku yoktur. Herhangi bir idare işlemi için düşünülemeyecek böyle bir yöntemi Anayasamız sadece bir konuda, halkın oylan ile oluşan bir organın organlık niteliğini kaybetmeleri konusunda, halkoyuna verilen değer bir güvencesi olarak geçerli saymıştır.

3 - 1982 yılında yürürlüğe giren 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevlerine İlişkin Yasanın 15. maddesi 1. fıkrasında, idare ve vergi mahkemelerinin görev alanına giren ve yasalarla çeşitli kurul ve komisyonlara verilmiş olan görev ve yetkilerin mahkemelerin göreve başladığı günde sona ereceği belirtilmiştir. Bu mahkemelerin 20/7/1982 gününde çalışmaya başlanılan ile, il ve ilçe idare kurullarının 5442 sayılı Yasanın 60. maddesinde belirtilen yargı yetkilerinin kalktığı kuşkusuzdur.

Bu durumda artık bu kurullarca verilen hiçbir kararı yargısal nitelikte saymaya olanak yoktur. O halde, il veya ilçe idare kurulunca, bir muhtarın görevinden alınması, bir yargı kararının idari işleme eklenmesi yolu ile değil, doğrudan doğruya idarece görevinden alınması yolu ile olmaktadır. Bu durumun ise Anayasanın 127. maddesinde yer alan yargı denetimi dışında bir işlem olduğu açıktır.

442 sayılı Köy Yasasının muhtarların görevden alınmalarını düzenleyen 33. maddesindeki "il veya ilçe idare kurulunca" sözcüklerinin, Anayasanın 127. maddesinin 4. fıkrasında yer alan yerel yönetimlerin seçilmiş organlarının organlık niteliğini kaybetmeleri konusundaki denetimin yargı yolu ile olacağına ilişkin kuralına aykırı görüldüğünden, Anayasanın, 152. ve 2949 Yasanın 28. maddeleri gereğince Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara değin, temyiz incelenmesinin geri bırakılmasına, kararla birlikte dosyada bulunan dava dilekçesi ekleri ve yanıt dilekçesi ve Danıştay Savcısı düşüncesinin bir örneğinin Anayasa Mahkemesi Başkanlığına gönderilmesine 25.3.1987 gününde oybirliğiyle karar verildi.""